

KAYAHAN KAYA* İLE ORHAN VELİ VE PEŞİMDEKİ POLİS ÜZERİNE...

Mine Tezgiden

DERDİM BAŞKA

Sanma ki derdim güneşten ötürü;
Ne çıkar bahar geldiye?
Bademler çiçek açtıysa?
Ucunda ölüm yok ya.
Hoş, olsa da korkacak mıyım zaten
Güneşle gelecek ölümden?
Ben ki her nisan bir yaş daha genç,
Her bahar biraz daha âşığım;
Korkar mıyım?
Ah, dostum, derdim başka...

ORHAN VELİ

* 1980 yılında Ankara'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi'nde Grafik Tasarım öğrenimi gördü. İllüstrasyon, animasyon ve görsel efekt alanlarında uzmanlaştı. Halen TRT'de animasyon biriminde çalışmaktadır, Başkent Üniversitesi Çizgi Film-Animasyon Bölümü'nde ders vermektedir. *Peşimdeki Polis* ilk animasyon filmidir.

Mine Tezgiden (MT): *Kayahan, merhaba... Bahar yine kapımızı çaldı ve bu Nisan, Orhan Veli 108 yaşında... Doğum yıl dönümünü şairden yola çıkan kısa animasyon filmin ile kutlamak istedik. Peşimdeki Polis, çok sevdiği Orhan Veli'ye şiirlerini gösterme derdinde olan genç bir şair adayına ilişkin bir anekdotu odak alıyor. Orhan Veli'nin senin hayatında nasıl bir yer kapladığını, neden bu hikâyeyi anlatmayı seçtiğini ve filme dönüşme sürecini anlatır mısın?*

Kayahan Kaya (KK): Merhaba, Mine. **Orhan Veli** hayatıma 8-9 yaşlarında girdi. Ablamın kitaplığında bulup, bir daha elimden düşürmemiştim. Hayat ne zaman yokuşlarını önüme çıkarsa elim **Orhan Veli**'ye gitmiştir. Şiirlerindeki bakış açısı ayakkabılarımı giyip beni dışarı güzel havalara çıkardı.

2011 yılında **M. Şeref Özsoy**'un *Kanık'sadığım Biri Orhan Veli* kitabını okurken, "**Orhan Veli**'nin Peşimdeki Polis" adlı hikâyeye denk geldim. Hikâyeyi okurken kafamda canlanmaya başladı sahneler ve filmi nasıl yapacağımı tartmadan Şeref Bey'e ulaşıp kendisinden izin aldım.

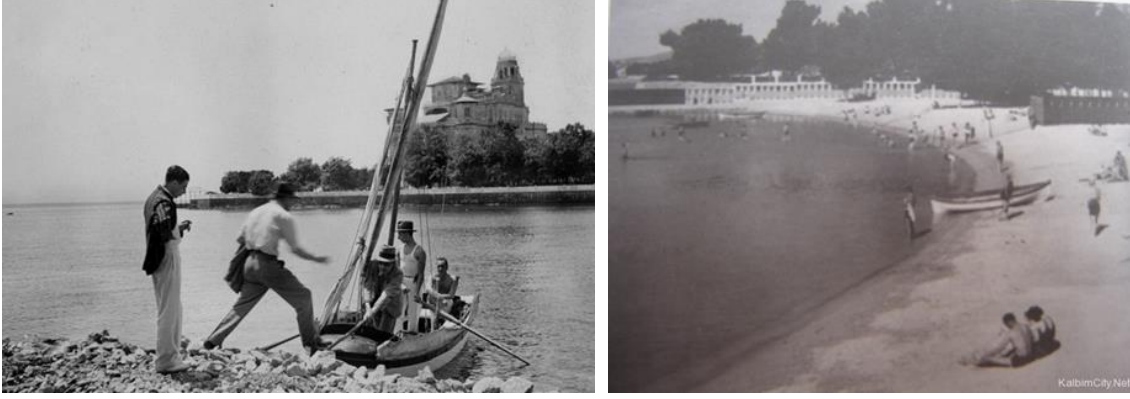
1940-1960 yılları arası hep ilgimi çekmiştir, belki de anneannem çocukluğumda bana baktığı için. Evde eski *Hayat* dergileri ciltlenmiş halde bulunurdu ve ben sıkıldıkça onları okurdum, bir de resim yapardım. Ayrıca anneannem eski fotoğraflarını gösterip, fotoğraflarıyla aile hikâyelerini anlatırdı. Böyle büyüyünce nostaljik bir büyüye kapılmış olabilirim.

Daha sonra dönem hakkında okudukça ilgimi çeken başka konular oldu: İkinci Dünya Savaşı sonrası Soğuk Savaş'ın Türkiye'deki etkileri, Cumhuriyet Halk Partisi

ve Demokrat Parti srtmeleri, edebiyat dünyasında yaşananlar... Bu olayların sıradan insanları nasıl etkilediği üzerine dnmeye baladım.

ref Bey'in bu hikyesini okuduktan sonra aklımın kıyısında duran tüm yapboz parçaları bu filmde birleşti. Hikâye tam da anlatmak istediğim bir durumu yansıtıyordu.

MT: *Filmde dönemin siyasi atmosferinin yoğun biçimde hissedilmesinin yanı sıra Orhan Veli'nin hayatındaki önemli insanların, kimi mekânların ve Őiirlerinden detayların sahnelere incelikle yerleştirilmiş olduğunu görüyoruz. Ana meknlar olarak Beyođlu'nu, Lambo'nun Meyhanesi'ni ve Caddebostan Plajı'nı görüyoruz. Kitapçı vitrini sahnesi de dönemin edebiyatı hakkında detaylar sunuyor. Meknlardan ve çatışan atmosferlerinden bahseder misin, bu meknlar neden önemli ve dönem meknlarını animasyonun verdiği özgürlükle oluştururken nerelerden faydalandın, yeterince kaynağa ulaabildin mi?*

KK: Senaryoyu yazarken hikâyeye sadık kalmaya çalıştım. Lambo'nun Meyhanesi ve Caddebostan Plajı benim seçimlerim değildi, hikâyenin geçtiği mekânlardı. Ancak her iki mekân da özellikleri bakımından önemli. İstanbul'un içinde mis gibi bir plaj ve dönemin önemli sanatçıları ağırlayan bir meyhane.

Referans için her iki mekânın fotoğraflarını inceledim farklı kitaplardan, daha çok internet üzerinden. Lambo'nun Meyhanesi birçok anı kitabında yer alıyor, sözel anlatımlar fotoğraflardan daha çok işime yaradı. Ancak genel olarak arşivciliğimiz yeterli olmadığından mekânların her detayını bulamadım.

Dönemin ruh halini anlamak için 1950-1955 yılları arasında çekilmiş yerli filmleri izlerken **Vahi Öz**'ün başrolünde olduğu **İstanbul Geceleri** (Mehmet Muhtar, 1950) karşıma çıktı. Filmin bir sahnesinde **Sadri Alışık** Lambo'nun Meyhanesinde barın önünde tiradını atıyordu. Bu sahneyi olduğu gibi kullanmak istedim. Lambo'nun tezgâhı bu filmde referansla çizildi, barın giriş kısmı ise sözel anlatımların hayalimdeki yansıması oldu.

İstanbul Geceleri

MT: *Lambo'daki şişesi belli olmayan balıkçık, tepeden tırnağa çiçek açmış ağaçtan havalanan saka kuşu, İstanbul'u dinlemek; şiirlere ilişkin ilk göze çarpan detaylar... Başka neler vardı? Bir sebeple ilave edemeyip içinde ukde kalan şiir, imaj var mı?*

KK: Filmde *İstanbul'u Dinliyorum, Cımbızlı Şiir, Saka Kuşu, Eskiler Alıyorum, Dalgacı Mahmut* şiirlerine göndermeler var. Plaj sahnesine *Sere Serpe* şiirinden bir görsel yaratmak isterdim, denemeler de yaptım ama bizi filmde koparacağını düşündüğümünden kurguda çıkardım.

MT: *Filmde Nahit Hanım'ı (Gelenbevi) görmek benim için çok keyifliydi, yine Nazım Hikmet, Sabahattin Eyüboğlu, Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat,*

Sait Faik Abasıyanık... Yakalayamadıklarım var mı acaba, kimleri görmek mümkün, başka sürprizler var mı? Kişileri mekânlara yerleştirirken zaman mekân uyumunu, nedenselliği çok önemsemediğin anlaşılıyor. Bu tercihin sebebi nedir, nasıl bir olanak sağladı?

KK: Lambo'nun meyhanesi hakkında genel bir bakış sunmaya çalıştım aslında, meyhanede yer alan insanlar bir dönem oraya gitmişler ancak farklı zamanlarda orada bulunmuşlar. Hepsini bir arada görmek istedim. Meyhanede **Abidin Dino, Sait Faik Abasıyanık, Edip Cansever, Mina Urgan, Mücap Ofluoğlu, Sadri Alışık, Özdemir Asaf, Piyangocu Simon, Sait Maden ve Mim Uykusuz** var. Araya kendi arkadaşlarımdan da serpiştirdim. O dönem yaşasaydık kesinlikle oraya giderdik.

Plaj sahnesinde **Orhan Veli**'nin yanında arkadaşları **Melih Cevdet Anday** ve **Oktay Rifat**'ı resmettim.

MT: Filmdeki genç şair hakkında hangi bilgilere ulaşabildin, karakteri oluştururken neleri öne aldın?

KK: Genç şairin kimliği hakkında öngörülerim var ancak bunu karakterime yansıtmadım. Genç şairi karakteristik özelliklerinden yalın tutmaya çalıştım, izleyenlerin kendisini yakın hissetmesini istedim. **Hergé**'nin Tenten'i gibi.

MT: Anlaşılan o ki filmi animasyon olarak tasarlamak senin için doğal bir tercihti. Aldığın eğitim ve şimdiye kadar yaptığın çalışmalarla birlikte sinema ve animasyon macerandan bahseder misin ve bunların filme etkisinden?

KK: Hacettepe Üniversitesi Grafik Bölümü mezunuyum. Okurken işin hep hareketli grafik ve animasyon tarafı ilgimi çekmişti, mezuniyet projem televizyon grafikleri üzerineydi. Mezun olduktan sonra bir süre reklam ajanslarında grafik tasarımcı olarak çalıştım. Ama bu işin bana uygun olmadığını anladım. Daha sonra Başkent Üniversitesi'nde asistanlık yaptım. Bir yandan animasyon üzerine çalışıyordum. 2009 yılında TRT'ye başvurduğum ve kabul edildim. O zamandan beri hareketli grafikler ve animasyon üzerine çalışıyorum. Birçok diziyeye, belgeye görsel efektler, animasyonlar ve jenerikler hazırladım. Şu an bir yandan da Başkent Üniversitesi Çizgi Film-Animasyon Bölümü'nde dışardan ders veriyorum.

Kayahan Kaya

Bu altyapıyla tek başıma ne yapabilirim sorusuyla harekete geçtim aslında. Filmdeki tüm çizimler, animasyonlar ve karar süreci bana ait. Bu üretim halini yaşadıkdan sonra bir sonraki filmde başka insanlarla çalışmaya karar verdim. Bir animasyon filmi tek başına yapmak zamanı doğru kullanmak açısından elverişli değilmiş.

MT: *Filmi yaparken nasıl ilerledin, senaryo yazdın mı, doğrudan storyboard üzerinden mi gittin, sonraki süreçler nelerdi, tamamlaman ne kadar sürdü? Hem bu alanı bilmeyenleri düşünerek hem de meraklısı için detaylar vererek anlatır mısın?*

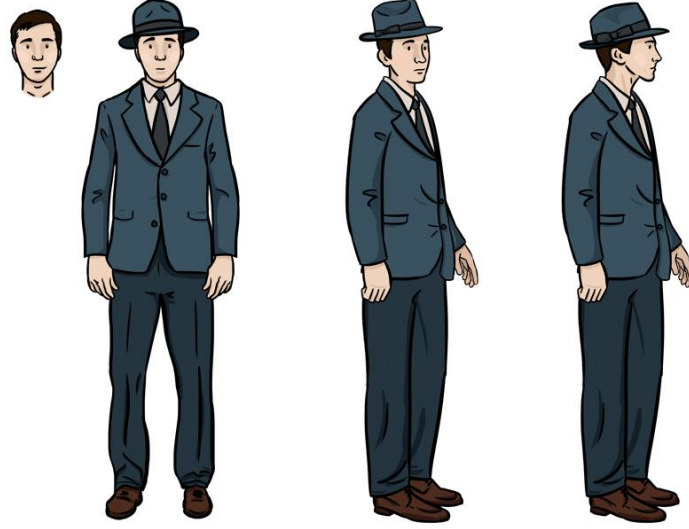
KK: Benim açımdan farklı bir süreç işledi aslında, normal üretimlerde prodüksiyon ekibinin özelleşmiş görevleri vardır. Bu filmi tek başıma senaryolaştırıp, çizip, hareketlendirdiğim için her noktası için ayrıca çaba sarf etmem gerekti. Hikâye **Şeref Bey'in (Özsoy)** “*Kanık’sadığım biri Orhan Veli*” kitabındaki “**Orhan Veli**’nin Peşindeki Polis” adlı gerçek bir öyküye dayanıyor. Hikâyeyi senaryolaştırmak pek kolay olmadı çünkü daha önce böyle bir deneyimim olmamıştı. Film için araştırmalar yaparken bir yandan da piyasada bolca bulunan “senaryo nasıl yazılır” kitaplarını okudum. En çok **Bob Foss**’un *Anlatım Teknikleri ve Dramaturji* ve **William Miller**’ın *Senaryo Yazımı* kitapları faydalı oldu. Bu noktada fikrine güvendiğim insanlardan kritikler aldım. Senaryo bittiğinde sanırım sadece benim anlayabileceğim bir *storyboard* çizdim. Bu çizimleri animatiğe aktardım.

Animasyonun ön hazırlığı için en önemli nokta doğru planlanmış bir animatiktir aslında. *Storyboard* için çizdiğim kareleri, sürelerini göz önüne alarak arka arkaya yerleştirip, seslendirmeye birleştirip filmin ön izlemesini gerçekleştirdim. Animatik sayesinde sahneyi ve sekansları kafamda daha rahat planladım. Her planın süresi, kaç kare çizmem gerektiği, hareketlerin ritmi buna göre oluştu.

Genç Şair (taslak)

Çizim aşamasında önce karakterleri, mekânları ve renk paletini tasarladım. **Orhan Veli** şiirleri bana hep sokağa çıkma, temiz havayı soluma isteği vermiştir, bu nedenle **Orhan Veli**'nin görüldüğü her sahnede canlı renkler kullanmak istedim. Dönemin ruh halinin anlatıldığı ve genç şairin yer aldığı sekansları gece mavisi-karanlığı ile betimlemeye çalıştım. Tüm bu süreç deneme yanılma ve tekrar tekrar çizmeyle tamamlandı.

Genç Şair (açılar)

Daha sonra hareketlendirme aşamasına geçtim. Kullanımına aşina olduğum Adobe Photoshop'ta mekânları ve karakterleri çizdikten sonra, Adobe After Effects'te hareketleri tamamladım. Hareketlendirme aşamasında geleneksel animasyon ile kukla (*puppet*) animasyonunu birlikte kullandım. Kukla animasyonunun yetersiz kaldığı durumlarda her kareyi tek tek çizerek hareketin doğallığını yakalamaya çalıştım. Hareketin karmaşık olduğu sahnelerde rotoskopi yöntemini de kullandım. Önceden belirlenmiş bir sahneyi videoya çektim (kendim oynayarak) ve sonra bu gerçek görüntü üzerine filmde oynayan karakterlerimi çizdim. Finalde aşağı düşen kâğıt sahnesini 3D Max programında yaptım.

Ağız hareketlerini oturtmak için seslendirmeyi önceden hazırlamak istedim. Karakterlere uygun düşen seslendirmenlerle kayıtlar aldık ve bu konuşmalara göre ağız hareketlerini karakterlere eşleştirdim.

Son aşamalarda **Derya Türkan**'ın müziklerini yerleştirmeyi, ses efektlerini ve filmin *mix-mastering*'ini **Ejder Çankaya** ile birlikte tamamladık.

Yurtdışındaki festivallere göndermek üzere farklı dillerdeki altyazıları **Emrah Özesen**, **Yiğit Emen**, **Arda Koval** ve **Deniz Altay Kaya** hazırladı.

Hikâyeyi ilk kez 2011 yılında okudum. Film yapmaya niyetlenmem, senaryolaştırma ve ilk taslakların çıkması yıllar içinde gerçekleşti. Ancak tüm bu süreç, mart ayında pandeminin başlaması ve eve kapanmayla geçen 8 ayın ürünü diyebilirim.

Orhan Veli (beden)

MT: *Film ulusal ve uluslararası, aralarında Yunanistan, Portekiz, Şili, ABD'nin de olduğu, pek çok film festivalinin seçkinde yer aldı. Tepkiler nasıldı, yurt içindeki ve dışındaki festival deneyimini paylaşır mısın? Ayrıca bu alana özel olmayan festivallerde animasyonun hakkıyla değerlendirilebildiğini düşünüyor musun, bunu da merak ediyorum?*

KK: Film ulusal ve uluslararası 38 gösterim seçkinde yer aldı. Yurtdışındaki festivallere ekonomik şartlar yüzünden gidemedim. Bu nedenle oradaki tepkileri bilemiyorum.

Yurt içinde en keyif aldığım festival Adana Altın Koza Film Festivali'ydi. Diğer sinemacılarla tanışmak ve süreci paylaşmak oldukça tatmin ediciydi. Festival yönetimine teşekkür edeyim bu fırsatla.

Bazı festivallerin kurmaca ve animasyon filmleri aynı kategoride birleştirmesini çok doğru bulmuyorum. Animasyonun kurmaca filmlerden hem avantajı hem de dezavantajı var.

Animasyon filmlerin sanatsal yaklaşımı ve uzayı kurmaca filmlere göre daha fazla serbestlik sağlıyor. Bütçeyi düşünmek zorunda kalmıyoruz. Senaryo

soyutlamaya daha fazla olanak sağlıyor. Tüm bu durumlar bence kurmaca filmlere göre avantajlı kısımları.

Dezavantajlı kısmı ise oyunculuk performansının kurmaca filmlerde daha etkili olması. Animasyonlarda prensip olarak karakterler duygularını abartılı bir biçimde ifade ederler. Küçük bir mimikten anlam çıkaramazsınız. Hal böyleyken hikâyesi iyi olan iki film arasında iyi oyunculu bir kurmaca her zaman öne çıkacaktır.

Animasyon filmler arasındaki sanatsal bakış açısının kendi içinde değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum, hatta jüri üyeleri arasında sinemacıların yanı sıra plastik sanatçıların da olmasını önerebilirim.

MT: Edebiyat dışında beslendiğin, ilham aldığın kaynaklar neler, animasyon alanında senin için ilk sıralardaki ustalar kimler, hangi filmler, çalışmalar?

KK: Edebiyat ve çizgi roman arasında gezinen grafik romanlara çok meraklıyım. Edindiği konular, çizimler ve farklı üsluplar beni her zaman çok etkilemiştir. **Shaun Tan, Manu Larcenet, Alfred, Paco Roca, Etienne Davodeau, Tardi ve Uğur Erbaş**'ın grafik romanları ilgiyle takip ettiklerimden.

Animasyon alanında ise tabii ki **Hayao Miyazaki** ve **Sylvain Chomet**'in filmlerini tekrar tekrar izlemiştir.

MT: Sekans okurunun cevabını merak ettiği sorulardan biri de beğendiğin on film sorusudur, senin filmlerin hangileri?

KK: *Gölge Oyunu* (Yavuz Turgul, 1992), *Sihirbaz* (Sylvain Chomet, 2010), *Fantastic Mr. Fox* (Wes Anderson, 2009), *La Haine* (Mathieu Kassovitz, 1995), *Run Lola Run* (Tom Tykwer, 1998), *Rüzgârlı Vadi* (Hayao Miyazaki, 1984), *Sarı Mercedes* (Tunç Okan, 1992), *Dersu Uzala* (Akira Kurosawa, 1975), *Only Lovers Left Alive* (Jim Jarmusch, 2013), *Looking for Eric* (Ken Loach, 2009).

MT: *Üzerine çalışmaya başladığın ya da planladığın film projesi var mı, biraz bahseder misin?*

KK: Senaryosunu kendi yazdığım kısa bir animasyon film üstüne çalışıyorum, adı *Bir Gün Daha*. Tele takılmış bir uçurtmayı almaya çalışan iki belediye işçisinin durum komedisi. Film yönetici-çalışan ilişkisi, yöneticinin verdiği keyfi görevler ve işçilerin bu duruma verdiği tepkiyi gösteren bir hikâyeyi anlatacak.

MT: *Çok teşekkür ederiz. Hem Orhan Veli üzerine yeni yapımları birlikte izlemeyi, hem de yeni filmlerini keyifle izlemeyi diliyoruz...*

KK: Ben çok teşekkür ederim.

